

першої лікарської допомоги. Надалі в ході практичних занять, мають можливість простежити хід подальшого лікування пацієнта, беручи участь у лікарських обходах, та курації пацієнтів. Це сприяє створенню у студентів клінічного мислення і інтегрованого засвоєння. Тестовий контроль служить індикатором, що дозволяє, виділити найбільш підготовлених студентів, а також з'ясувати коло питань, які були погано засвоєні і внести корекції в програму навчання.

Отже, застосування комп'ютерних технологій та інтернет-ресурсів, на ряду з традиційними засобами в навчальному процесі дозволяють покращити засвоєння навчального матеріалу та практичних навичок студентами, сприяти формуванню у них клінічного мислення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Болонський процес у фактах і документах / М.Ф. Упор, Я.Я. Степко, В.Д. Болубаш – К.; Тернопіль: Вид-во ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2003. – 52 с.
2. Волосовець О.П. Питання якості освіти у контексті впровадження засад Болонської декларації у вищій медичній школі // Матеріали науково-методичної конференції "Досвід впровадження основних засад Болонського процесу в систему вищої медичної (фармацевтичної) освіти". - Тернопіль: Укрмедкнига, 2005. – С. 8 – 16.
3. Вороненко Ю.В., Бойченко Т.Є. Стратегії та методи навчання в післядипломній медичній освіті. - Київ: Вересень, 2004. - 160 с.
4. Слободин В.Я. Информационные технологии в образовательном процессе/ В.Я. Слободин // Новые информационные технологии в университетском образовании: материалы XI международной научно-медицинской конференции, Кемерово. – 2006. – С. 784 – 785.
5. Norton J. Surgery Basic Science and Clinical Evidence. / J. Norton, S. Philip, Barie// Second edition. Sprince Business Media, LLC – 2008, – P. 2419.

УДК 378:37.041-057.875

*Безшапочний С.Б., Зачепило С.В., Гасюк Ю.А.,
Федорченко В.І., Боброва Н.О.*

Українська медична стоматологічна академія, м. Полтава МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

У статті проаналізовано особливості організації самостійної роботи студентів у закладах вищої медичної освіти. Показано, що правильно організована самостійна робота створює сприятливі умови для розвитку пізнавальної діяльності студентів. Охарактеризовані види та форми самостійної роботи студентів, основні етапи її виконання. Обґрунтовано цінність різних форм самостійної роботи, від ефективності яких залежить подальша професійна діяльність майбутнього фахівця.

Ключові слова: *самостійна робота, пізнавальна діяльність, навчальний процес, фахівець, викладач.*

The article analyzes the features of the organization of independent work of students in higher medical educational institutions. It is shown that properly organized independent work creates favorable conditions for the development of cognitive activity of students. The types and forms of independent work of students, the main stages of its implementation are characterized. The value of various forms of independent work is

substantiated, on the efficiency of which the further professional activity of the future specialist depends.

Key words: independent work, cognitive activity, educational process, specialist, teacher.

В статье анализируются особенности организации самостоятельной работы студентов высших медицинских учебных заведений. Показано, что правильно организованная самостоятельная работа создает благоприятные условия для развития познавательной активности студентов. Охарактеризованы виды и формы самостоятельной работы студентов, основные этапы ее реализации. Обоснована ценность различных форм самостоятельной работы, от эффективности которых зависит дальнейшая профессиональная деятельность будущего специалиста.

Ключевые слова: самостоятельная работа, познавательная деятельность, учебный процесс, специалист, преподаватель.

Постановка проблеми. Якісна освіта є запорукою майбутнього країни, важливою складовою її національної ідентичності та державного добробуту. Сучасні умови ринку праці, стрімкий розвиток науки і техніки, постійне оновлення інформації підвищують вимоги до професійної підготовки випускників. Рішення цієї задачі полягає в створенні цілісної системи безперервної освіти, яка б сприяла формуванню висококваліфікованих фахівців, допомагала студентам в опануванні нових знань, забезпеченні професійної мобільності та конкурентоспроможності. Поряд із цим, важливим завданням вищої школи є творчий розвиток студента, надбання ним низки особистісних якостей та здібностей, які сприяють стимуляції пізнавальної діяльності та є необхідними для виконання професійних обов'язків.

Пізнавальна діяльність є фундаментом для самоосвіти, який надає можливість забезпечити безперервне професійне удосконалення індивіда та спонукає його до творчого пошуку. Важливою складовою в процесі становлення професійних, моральних, особистісних якостей майбутнього лікаря та подальшого самовдосконалення фахівця є самостійна робота. Згідно до Положення «Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах», самостійна робота студентів повинна складати не менше 1/3 та не більше 2/3 загального обсягу часу, відведеного на вивчення конкретної дисципліни та є основним засобом засвоєння студентом навчального матеріалу у вільний від обов'язкових навчальних занять час. Значна кількість годин дає можливість сформувати вміння та навички пізнавальної, навчальної та наукової діяльності студентів.

Мета статті – розглянути особливості організації самостійної роботи студентів під час навчання у вищих медичних закладах, виявити види та форми самостійної роботи, які б сприяли повній реалізації цілей навчання.

Виклад основного матеріалу. Самостійна робота студентів є однією з форм навчально-виховного процесу, яка планується та виконується за завданням і під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Такий вид роботи необхідний не тільки для оволодіння певною дисципліною, але й для формування навичок самостійної роботи загалом, у навчальній науковій, професійній діяльності, умінні знаходити та приймати конструктивні рішення, вихід із кризової ситуації тощо. На підставі цілеспрямованих дій студента під керівництвом викладача за допомогою використання засобів супроводу навчального процесу формується самостійність студента – здатність виконувати

роботу самостійно, самодисципліна та самоорганізація [3].

Особливості підготовки студентів у вищих навчальних медичних закладах обумовлені специфічними функціями їхньої майбутньої професійної діяльності: необхідністю узагальнювати та систематизувати інформацію про пацієнта та його стан здоров'я, встановлювати діагноз, складати відповідно до нього алгоритм лікування, оцінювати його ефективність, проводити корекцію лікувальних заходів в залежності від динаміки стану здоров'я [4, с. 65].

Важливою задачею в організації самостійної роботи студентів є розвиток їх пізнавальної діяльності, яка спонукає суб'єктів навчання до творчої активності. В умовах формування висококваліфікованого фахівця самостійна робота є необхідною складовою під час пошуку необхідної інформації та адекватного її застосування, а також засвоєння знань [1].

В процесі організації самостійної роботи студентів виділяють різні її види, які залежать від рівня засвоєння загальнонавчальних (навчально-організаційних, навчально-інформаційних, навчально-інтелектуальних, творчих, контрольних-оціночних) умінь студентом та його пізнавальної активності:

-самостійна робота за зразком, яку можна виконати за допомогою запропонованої викладачем інструкції або шаблону, даний вид не потребує наявності високого рівня пізнавальної активності студента;

-реконструктивна самостійна робота, виконання даного виду роботи вимагає застосування власного досвіду та інтелектуальної діяльності для переміни навчального матеріалу згідно певних навчальних вимог;

-самостійна робота варіативного характеру потребує високого рівня пізнавальної діяльності студента, який реалізується через уміння самостійно проаналізувати проблемну ситуацію, виділити головне та другорядне, узагальнити основні положення, які вимагають певних рішень;

-творча самостійна робота, виконання якої можливе лише за умов наявності у студента найвищого рівня пізнавальної активності та самостійності, що дозволяє отримати нові знання та є ключовим елементом самовдосконалення фахівця.

Таким чином, організація самостійної роботи студентів, безперечно, залежить, в першу чергу, від рівня їх самостійності. Низький рівень самостійності забезпечує засвоєння студентами тільки фактів без ґрунтового осмислення їх змісту та значення. Середній рівень самостійності передбачає уміння студентів осмислювати причини і наслідки явищ, які вивчаються, але неможливість їх відтворення та застосування на практиці. Високий рівень самостійності характеризується систематизованими, міцно закріпленими знаннями, якими студент володіє вільно та може використовувати у власній практичній діяльності [1].

Відповідно до форм організації самостійної роботи виділяють фронтальну, групову та індивідуальну, а за місцем у навчальному процесі – аудиторну і позааудиторну.

Аудиторна самостійна робота студентів реалізується за наступними напрямками: курація хворих відповідно до теми заняття з подальшим обґрунтуванням клінічного діагнозу під керівництвом викладача, вирішення тестових питань та клінічних задач.

Для покращення якості позааудиторної роботи студентів на початку семестру викладачем пропонується список рекомендованої літератури для самостійного опрацювання кожної теми та методичні вказівки. Особливу увагу

необхідно приділяти розвитку самостійної роботи студентів з підручником, джерелами додаткової літератури, інформацією з інтернет-ресурсів.

Виконання самостійної роботи студентом, яке спрямоване на вивчення й оволодіння матеріалом без посередньої участі викладача, складається з трьох основних етапів.

1. Підготовка студента до виконання завдання включає в себе теоретичне, психологічне, організаційно-методичне й матеріально-технічне забезпечення самостійної роботи.

Теоретична підготовка студента відображає його інтелектуальний рівень – ступінь засвоєння основних теоретичних тверджень та здатність застосовувати їх для виконання даного завдання. Практична підготовка дозволяє оптимально планувати самостійну роботу, розумно використовувати конспект лекцій, підручники, посібники, методичні вказівки щодо вивчення даної теми, розумові дії (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, класифікацію, систематизацію).

Психологічна готовність студента обумовлюється, перш за все, наявністю мотивації до виконання даного завдання. Основними складовими мотивації є мотиви, присутність яких необхідна для успішного виконання завдання. Внутрішнє сприйняття студентом конкретного завдання формує мотиви для розумової та практичної діяльності студента, тобто спонукає його до виконання поставленого завдання. Саме під час підготовчого етапу виконання самостійної роботи викладачу необхідно провести відповідну роз'яснювальну роботу, допомогти студенту скласти послідовний покроковий алгоритм її реалізації.

Ефективність даного етапу також залежить від організаційно-методичного та матеріально-технічного забезпечення самостійної роботи.

2. Безпосереднє виконання навчального завдання. Це основний етап самостійної роботи студента. Виконання цього етапу обумовлене пізнавальною активністю особистості, яка забезпечується такими психічними процесами, як відчуття, сприйняття, уява, пам'ять, мислення, увага тощо. Успішність виконання поставленого завдання залежить від особистісних якостей студента: уважності, наполегливості, відповідальності, дисциплінованості тощо.

3. Аналіз виконаного завдання. Це заключний етап виконаної роботи, в ході якого студент оцінює якість і час виконання завдання, ефективність використаних у процесі самостійної роботи методів і засобів.

Плідна самостійна робота студента потребує допомоги та керівництва викладача, яке передбачає:

1. Планування самостійної роботи студентів. Викладач інформує студентів про основні завдання, які підлягають самостійному опрацюванню в процесі вивчення конкретної теми.

2. Формування в студентів потреб і мотивів, що спонукають студентів до активної, творчої самостійної роботи. Навчальна діяльність неможлива без мотивації. Викладач мотивує студентів через пояснення важливості здобутих ними знань в майбутній лікарській діяльності. Однак, без зворотної позитивної відповіді студента ефективність навчального процесу сумнівна. До того ж, очікуваним наслідком керівництва є розвиток уваги, зосередженості, цілеспрямованості, волі, підвищення самооцінки студентів. Зі свого боку, це призводить до покращення засвоєння знань, формування необхідних навичок і вмінь, підвищення творчого потенціалу студентів.

Результати психолого-педагогічних досліджень, а також аналіз методичної

літератури і наукових досліджень демонструють недостатню готовність більшої частини студентів (близько 50 %) до нових для них форм самостійної роботи у вищому навчальному закладі, що виявляється у відсутності потрібних навичок та вмій, а також потрібної мотивації та уваги до даної роботи [2, с. 51].

3 Навчання студентів основ самостійної роботи.

Викладачу необхідно навчити студента правильно організовувати самостійну роботу, чітко формулювати завдання. Наприклад, призначити план обстеження хворому, оцінити результати додаткових методів дослідження, скласти план лікування тощо.

4. Контроль за виконанням навчальних завдань.

Головна мета контролю – визначити якість засвоєння навчального матеріалу, ступінь відповідності сформованих умінь та навичок цілям та завданням навчання [2, с. 52]. Розвиток різноманітних видів контролю навчання стимулює пізнавальну діяльність студентів. Контроль має відповідати певним вимогам і бути об'єктивним, систематичним, освітнім, діагностичним, виховним, формуючим, керівним, розвивальним, оцінювальним, а також сприяти розвитку логічного мислення та пам'яті студентів, поглибленню їх знань, виявленню, аналізу та усуненню помилок, застосуванню знань у навчальній практиці.

Висновки та перспективи. Таким чином, можна зробити висновки, що самостійна робота є активною діяльністю студента, яка ретельно планується і організовується викладачем, направлена на виконання поставленої мети, але виконується без посередньої участі викладача. Ефективність самостійної роботи впливає на результати навчання студентів та їх подальшу професійну діяльність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лучкевич В. В. Організація самостійної роботи студентів у процесі навчання іноземної мови у вищій школі / В. В. Лучкевич, Г. М. Кемінь. // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки. - 2013. - Вип. 108.2. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2013_2_108_44
2. Кравчук О. До організації самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів у процесі викладання аналітичної геометрії / О. Кравчук // [Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Педагогічні науки.](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvvnup_2013_7_12) - 2013. - № 7. - С. 49-53. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvvnup_2013_7_12
3. Пидкасистый П.И. Организация учебно-познавательной деятельности студентов / [П.И. Пидкасистый.](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_medf_2014_6_19) – 2-е изд., допол. и перераб. – Москва : Педагогическое общество России, 2005. – 144 с. – (Образование XXI века) . – ISBN 5-93134-205-2.
4. Шлімкевич І. В. Організація самостійної роботи студентів у вищих медичних закладах в умовах кредитно-модульної системи навчального процесу / І. В. Шлімкевич // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Медицина. - 2014. - Вип. 6. - С. 64-66. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_medf_2014_6_19.